

СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОФІЛЮ

Карабін О.Й.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Розглянуто теоретичні основи професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю, цільові орієнтири та головні проблеми формування їх професійної компетентності та визначено складові професійної компетентності. Внаслідок врахування складових професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю з'ясовано, що професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю на сучасному етапі реалізується за допомогою упровадження комп'ютерної техніки і динамічного використання інформаційно-комунікаційних технологій, які сприяють поглибленню професійних знань та вмінь, активізації навчально-пізнавальної діяльності фахівця, науково-пізнавальної мотивації, поглибленню загальнопрофесійної діяльності, формування сприйнятливості до педагогічних інновацій і самореалізації, вдосконаленню професійної майстерності, зростанню особистісного розвитку та професійної кваліфікації.

Ключові слова: інформаційне середовище, освіта, інформатизація освіти, інформаційні технології, професійна компетентність, професійна компетентність майбутніх фахівців комп'ютерного профілю.

Постановка проблеми. Одним з головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю у повній мірі ще не розв'язана, але багато її аспектів досліджувалися вітчизняними й зарубіжними науковцями. Різні аспекти професійної компетентності розглядалися у працях С. С. Вітвицької, О. В. Вознюк, А. А. Дубасенюк, М. В. Левківського та ін. Досить багато вчених (Н. В. Баловсяк, І. В. Букреева, О. О. Головка, О. В. Добудько, Л. Д. Зеленська, О. В. Касаткіна, О. І. Кривошесова, Н. М. Мурована, В. О. Назаренко, Ю. В. Пінчук, В. І. Саюк, Г. К. Селевко, С. О. Сисоєва, Л. Г. Собко, А. В. Шишко та ін.) присвятили свої дисертаційні дослідження проблемі професійної компетентності майбутнього фахівця. У зарубіжній педагогіці проблема професійної компетентності майбутнього фахівця стала предметом досліджень (Р. Квасниці, В. Ландшера, М. Леннона, П. Мерсера, М. Робінсона та ін.).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Питання професійної компетентності майбутнього фахівця розглядалися неодноразово. Унаслідок цього істотно змінилися вимоги до сучасного фахівця, до його особистісних і професійних характеристик, які пов'язані з професійною компетентністю майбутніх фахівців. Розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю є своєрідною педагогічною проблемою в освіті, яка вимагає наукового переосмислення цінностей в системі вищих навчальних закладах освіти і спрямований на формування професійної системи знань, умінь, навичок до повноцінної професійної діяльності в умовах динамічного розвитку науки і технологій. Тому важливим постає питання з'ясування складових професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю, що дозволить ґрунтовніше підійти до вирішення даної проблеми.

Головною метою цієї роботи є розгляд професійної компетентності майбутніх фахівців

комп'ютерного профілю та складових їх професійної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя і в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування визначено як один з пріоритетних напрямів державної політики [2, с. 15]. У цьому контексті важливо зрозуміти та усвідомити ті нові вимоги, які висуває інформаційне суспільство до рівня та якості освіти, оскільки саме освіта заснована на інформації та породжує нові інформаційні потреби [3, с. 112].

Сучасний стан інформатизації в Україні характеризується такими досягненнями:

- активно реалізується державна політика у сфері інформатизації;
- створюється нормативно-правова та нормативно-технічна база сфери інформатизації;
- процес інформатизації перестав бути стихійним і набуває ознак керованості; набуває сили регіональна складова інформатизації;
- сформувався і набуває сили ринок інформаційних технологій і послуг;
- здійснюються заходи, що спрямовані на захист інформації та забезпечення інформаційної безпеки держави в умовах застосування комп'ютерної техніки;
- розвивається міжнародне співробітництво в сфері інформатизації [1, с. 107].

Сучасне інформаційне суспільство формулює для вищих навчальних закладів такі завдання для виховання фахівців:

- гнучко адаптуватися в життєвих ситуаціях, що змінюються, самостійно набувати необхідних знань і застосовувати їх на практиці;
- самостійно критично мислити, вміти побачити проблеми, що виникають в реальній діяльності, та шукати шляхи їх раціонального розв'язання, використовуючи інформаційні технології;
- грамотно працювати з інформацією;
- бути комунікабельними, контактними в різноманітних соціальних групах, уміти працювати в колективі;
- самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня [9].

Згідно потреб сучасної системи освіти в умовах інформаційного суспільства та здобуття професійної освіти одним із важливих завдань постає потреба підготовки та свідомої діяльності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю щодо:

– безперервного формування цілісної системи професійних знань, умінь і навичок згідно ринку праці (грамотно працювати з інформацією, вміло синтезувати в якісно нову інформацію й оцінювати її для професійної діяльності майбутніх фахівців та комп'ютеризації навчального процесу);

– зростання самовдосконалення, саморозвитку на засадах постійного професійного зростання особистісного й професійного потенціалу (самостійно підвищувати процес здобуття знань і формалізації його на основі індивідуалізації саморозвитку майбутніх фахівців із використанням інформаційних потоків для інтелектуалізації процесів пошуку і рішень виконання навчальних та практичних завдань, творчих процесів);

– удосконалення професійної компетентності, кваліфікованої діяльності, неперервної самоосвіти протягом життя (інтеграції інформаційних об'єктів і технологій, нових педагогічних інновацій, методик у систему освіти майбутніх фахівців, що забезпечить розвиток і саморозвиток майбутнього фахівця в освітньому середовищі. На заняттях, починаючи від лекційних занять, виконання лабораторних занять до науково-дослідницької роботи перед майбутніми фахівцями ставилися завдання, які вимагали залучення всіх знань, умінь і навичок для виконання з як найкращим результатом їх, відповідно до індивідуальних особливостей кожного. Поступове удосконалення і поглиблення навчальної діяльності сприяло розвитку умінь і навичок аналітико-синтетичної обробки інформації для виконання професійних завдань та розвитку особистісних якостей учасників освітнього процесу).

Враховуючи специфіку, властиву професійній діяльності, можна виділити основні напрями розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю:

1. Цілеспрямованого саморозвитку. Формування стійкого інтересу до професійної діяльності й навчання, самовдосконалення, самоорганізації, самоосвіченості, розвитку творчих здібностей.

2. Інтеграційного вдосконалення. Формування свідомого ставлення до майбутньої професії, зростання рівня знань, формування навичок для переносу умінь та інтеграції їх з різних сфер науки і техніки.

3. Навчально-професійної діяльності. Володіння навичками використання інформаційних технологій у навчальній та професійній діяльності.

4. Інформаційної готовності. Володіння інформаційною компетентністю та інформаційною культурою.

5. Дослідницької діяльності. Формування умінь досліджувати процеси та явища, аналізувати, узагальнювати, оцінювати інформаційні процеси, інтерпретувати одержані результати, систематизувати, осмислювати, опрацьовувати, формулювати висновки.

6. Інформаційно-аналітичного мислення. Володіння основами абстрактного, творчого мислення та аналітичного обробку інформації.

7. Інформаційно-алгоритмічного моделювання. Володіння правильного вибору та використання методів інформаційного моделювання, реалізації їх на основі алгоритмічних структур та інтерпретації розв'язків завдань.

8. Прикладної підготовки. Формування умінь здійснювати інформаційну підготовку фахівців, які будуть вільно орієнтуватися в інформаційних потоках зі спеціальності та володіти різностороннім і динамічним комплексом знань для постановки прикладних завдань і вміння їх вирішувати за допомогою комп'ютерних систем.

9. Науково-навчального спрямування. Володіння універсальними науковими методами, теоріями, концепціями, навчальними інформаційно-автоматизованими та інформаційно-пошуковими системами.

10. Освітньо-інформаційного спрямування. Володіння навчально-виховними, професійними, нормативними, інформаційно-технологічними, конструктивно-моделювальними, проектувальними, пошуково-експертними вміннями та навичками.

11. Формування умінь здійснювати інтеграцію між традиційними методичними системами навчання та інформаційними технологіями навчання.

12. Фундаментальних інновацій. Формування умінь впровадження фундаментальних інновацій в методичку навчально-методичного процесу [7, с.71].

Розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю на сучасному етапі реалізується за допомогою упровадження комп'ютерної техніки і динамічного використання інформаційно-комунікаційних технологій, які сприяють поглибленню професійних знань та умінь, активізації навчально-пізнавальної діяльності фахівця, науково-пізнавальної мотивації, поглибленню загальнопрофесійної діяльності, формування сприйнятливості до педагогічних інновацій і самореалізації, вдосконаленню професійної майстерності, зростанню особистісного розвитку та професійної кваліфікації.

Питання професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю відповідно до сучасних вимог інформаційного суспільства гармонійно розкривається на основі компетентнісного підходу.

На сучасному етапі розвитку педагогічної думки дедалі більшого поширення набуває компетентнісний підхід, який визначає цілі навчання через поняття «професійної компетентності». Сформованість такого чинника забезпечить здатність фахівця підвищувати професійний рівень протягом усього життя.

Професійна компетентність, згідно з баченням А. А. Бодалева, В. І. Жукова, Л. Г. Лаптева, В. А. Сластеніна, є складним системним утворенням, основними елементами якої є:

– підсистема професійних знань як логічна система інформація про навколишній і внутрішній світ людини, зафіксована в її свідомості;

– підсистема професійних умінь як психічних утворень, що полягають у засвоєнні людиною способів і технік професійної діяльності;

– підсистема професійних навичок – дії, сформовані в процесі повторення певних операцій і доведені до автоматизму;

– підсистема професійних позицій як сукупності сформованих установок і орієнтацій, відношення та оцінок внутрішнього і навколишнього досвіду, реальності і перспектив, а також домагань, які визначають характер професійної діяльності і поведінки фахівця;

– підсистема індивідуально-психологічних особливостей фахівця – поєднання різних структурно-функціональних компонентів психіки, які визначають індивідуальність, стиль професійної діяльності, поведінки і виявляються у професійних якостях особистості;

– підсистема акмеологічних інваріантів – внутрішніх збудників, які обумовлюють потребу фахівця в постійному саморозвитку, творчості та самовдосконаленні [8, с. 334–335].

Майбутні фахівці повинні бути наділені такими складовими професійної компетентності:

– володіти предметною областю на належному кваліфікаційному рівні, тобто володіти новітніми

методами й техніками дослідження, знати новітні теорії та їхні інтерпретації;

– критично відслідковувати й осмислювати розвиток теорії й практики;

– володіти методами незалежного дослідження й уміти пояснювати його результати на належному рівні;

– бути здатним внести оригінальний вклад у дисципліну відповідно до канонів цієї предметної області, наприклад, у рамках кваліфікаційної роботи;

– демонструвати оригінальність і творчий підхід; опанувати компетенції на професійному рівні [6, с. 175].

За трактуванням О. А. Дорофеева складовими професійної компетентності майбутніх фахівців до професійної діяльності є:

– актуальна кваліфікованість (знання, вміння й навички із професійної галузі, здібності продуктивного володіння сучасними інформаційними комп'ютерними технологіями, що необхідні для професійної діяльності);

– когнітивна готовність (уміння на діяльнісному рівні оволодівати новими знаннями; новий інструментарій, нові інформаційні та комп'ютерні технології, виявлення інформаційної недостатності);

– здібність до успішного пошуку і засвоєння, використання необхідної і досить наукової інформації, уміння навчатись і вчити інших);

– комунікативна підготовленість: володіння рідною та іноземними мовами;

– знання патентознавства, авторських прав, ділової етики професійного спілкування і управління колективом;

– уміння їх застосовувати при оптимальному поєднанні демократизму і авторитарності;

– уміння вести дискусію, мотивувати і захищати свої рішення тощо;

– володіння методами техніко-економічного, екологічно орієнтованого аналізу виробництва з метою його раціоналізації і гуманізації;

– креативна підготовленість, а саме підготовленість до пошуку нових підходів до вирішення відомих завдань або постановка і вирішення принципово нових завдань як у професійній сфері, так і в суміжних галузях;

– розуміння тенденцій і основних напрямів розвитку професійної галузі і техносфери в цілому в поєднанні з духовними, політичними, соціальними і економічними процесами тощо [4, с. 31].

Висновки і пропозиції. Сучасні процеси модернізації освітнього процесу визначають складові професійної компетентності майбутніх фахівців комп'ютерного профілю, як необхідний набір конструктивів, що відповідають галузевим стандартам вищої освіти з даної спеціальності.

Список літератури:

1. Арістова І. В. Державна інформаційна політика : організаційно-правові аспекти : монографія / І. В. Арістова ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки. – Харків : Вид-во ун-ту внутр. справ, 2000. – 368 с.
2. Выготский Л. С. Педагогическая психология / под ред. В. В. Давыдова / Л. С. Выготский: Педагогика. – М., 1991. – 82 с.
3. Гуревич Р. С. Информационно-телекоммуникационные технологии в навчальному процесі та наукових дослідженнях : навч. посіб [для студентів педагогічних вищих навч. закладів і слухачів інституту післядипломної освіти] / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. – Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2005. – 366 с.
4. Дорофеев А. А. Профессиональная компетентность как показатель качества образования // Высшее образование в России. № 4, 2005. – С. 30–33.
5. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=537-16>
6. Калінін В. О. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами діалогу культур: дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.04. – Житомир, 2005. – 311 с.
7. Карабін О. Й. Формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі: дис. ... канд. пед. наук. – 13.00.04 / Карабін Оксана Йосифівна. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2013. – 274 с.
8. Психология и педагогика. Учебное пособие / Под редакцией А. А. Бодалева, В. И. Жукова, Л. Г. Лаптева, В. А. Сластенина. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 585 с.
9. Словopedia. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://slovoopedia.org.ua/53/53382-0.html>

Карабін О.М.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

СОСТАВЛЯЮЩИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ КОМПЬЮТЕРНОГО ПРОФИЛЯ

Аннотация

Рассмотрены теоретические основы профессиональной компетентности будущих специалистов компьютерного профиля, целевые ориентиры и главные проблемы формирования их профессиональной компетентности и определены составляющие профессиональной компетентности. Вследствие учета составляющих профессиональной компетентности будущих специалистов компьютерного профиля установлено, что профессиональной компетентности будущих специалистов компьютерного профиля на современном этапе реализуется с помощью внедрения компьютерной техники и динамического использования информационно-коммуникационных технологий, способствующих углублению профессиональных знаний и умений, активизации учебно-познавательной деятельности специалистов, научно-познавательной мотивации, углублению общепрофессиональной деятельности, формированию восприимчивости к педагогическим инновациям и самореализации, совершенствованию профессионального мастерства, росту личностного развития и профессиональной квалификации.

Ключевые слова: информационная среда, образование, информатизация образования, информационные технологии, профессиональная компетентность, профессиональная компетентность будущих специалистов компьютерного профиля.

Karabin O.Y.

Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk

COMPONENTS OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE PROFESSIONALS COMPUTER PROFILE

Summary

The theoretical basis of professional competence of future specialists of computer type, milestones and major problems of formation of professional competence and defines the components of professional competence. Due consideration components of professional competence of future specialists of computer type found that professional competence of future specialists of computer type at present is realized through the introduction of computer technology and dynamic information and communication technologies that contribute to the deepening of professional knowledge and skills, enhance teaching and learning of professional, scientific and piznovalnoyi motivation, deepening zahalnoprofesiyanoi activities forming receptivity to pedagogical innovation and self-improvement of professional skills, personal development and growth of professional qualifications.

Keywords: information environment, education, information education, information technology, professional competence, professional competence of future specialists of computer type.

УДК 378:379.85-057.212

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИЗМУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Лоїк Г.Б.

Відокремлений підрозділ
Львівська філія

Київського національного університету культури і мистецтва

У статті здійснено класифікацію інноваційних педагогічних технологій, визначено їх особливості. Розглянуто переваги інформаційно-комунікаційних технологій серед інших. Проаналізовано проектну технологію та запропоновано методику впровадження її у практику навчального процесу підготовки майбутніх менеджерів туризму. Визначено зміст і структуру педагогічної концепції підготовки менеджерів туризму.

Ключові слова: тренінг, інформаційно-комунікаційні технології, проект, портфоліо, менеджер туризму.

Постановка проблеми. Найважливішим завданням реформування освіти в Україні є підготовка освіченої, творчої особистості, формування її фізичного й морального здоров'я. Щоб мати можливість знайти своє місце в житті, сучасний випускник вищого навчального закладу повинен оволодіти такими якостями, як:

- швидке адаптування у мінливих життєвих ситуаціях, в умовах ринку;
- вміння самостійно та критично мислити;
- можливість генерувати нові ідеї, творчо мислити;
- вміння бути комунікабельним, інформаційно грамотним.

Традиційна система навчання, яка розрахована на усереднену особистість, не відповідає поставленому завданню. Вирішення цієї проблеми передбачає психолого-педагогічне обґрунтування змісту й методів навчально-виховного процесу, при цьому ефективним засобом формування особистості стають освітні технології, а продуктом діяльності – особистість випускника вищого навчального закладу, який має бути компетентним не лише в професійній галузі, але й мати активну життєву позицію, високий рівень громадянської свідомості, бути компетентним при вирішенні будь-яких завдань, які ставить перед ним життя. І освітнім інноваційним технологіям навчання у цьому процесі надається особливого значення.

При традиційній моделі навчання студент, виступає у ролі «об'єкта» навчання. Він повинен засвоїти

і відтворити основну базу знань з предмету, слухаючи лекції, працюючи з теоретичним матеріалом. Активна модель навчання сприяє стимулюванню пізнавальної активності і самостійності студентів. Студент виступає в ролі «суб'єкта» навчання, виконує творчі завдання, вступає у діалог із викладачем. Провідними є практичні та частково-пошукові методи. Інтерактивна модель розглядає навчання як спеціальну форму організації пізнавальної діяльності, що має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність [1]. Викладач і студенти є «рівноправними суб'єктами» навчання.

Інноваційна педагогічна діяльність пов'язана з відмовою від відомих штампів, стереотипів у навчанні, вихованні та розвитку особистості учня, створює нові нормативи особистісно-творчої, індивідуально спрямованої діяльності педагога, розробляє педагогічні технології, що реалізуються в цій діяльності. Особливо важливим це стає сьогодні, коли важливим пріоритетом державної політики на ринку праці є оптимізація професійної підготовки населення з акцентуванням не на оцінці процесу навчання, а на результаті, не на тривалості навчання, а на його якості [6, с. 36].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі приділяється значна увага. Так, питання розробки та впровадження різноманіт-